
รายงานสถานภาพ
สัตว์ทะเลหายาก
พ.ศ.๒๕๖๐

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากร
ทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สัตว์ทะเลหายากในประเทศไทย

- สัตว์ทะเลหายากในน่านน้ำไทยประกอบด้วยกลุ่มสัตว์ทะเล ๓ กลุ่ม ได้แก่ เต่าทะเล (Sea turtles) พะยูน (Dugong) โลมาและวาฬ (Whales and Dolphins) ซึ่งทั้งหมดถูกจัดเป็นสัตว์ป่าสงวนและคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่าด้วยการห้ามล่า ห้ามค้า ห้ามครอบครอง ห้ามเพาะพันธุ์ โดยมีผลครอบคลุมไปถึงไข่ ซาก ตลอดจนชิ้นส่วนต่างๆของสัตว์เหล่านั้นด้วย โดยจัดให้พะยูน วาฬบรูด้า วาฬโอมูระ เต่ามะเฟือง และฉลามวาฬ เป็นสัตว์สงวน และสัตว์ทะเลหายากชนิดอื่นเป็นสัตว์คุ้มครอง นอกจากนี้สัตว์ทะเลหายากยังถูกจัดให้อยู่ในบัญชีรายชื่อของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งพันธุ์พืชป่าและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) โดยเต่าทะเลทุกชนิด พะยูน และโลมาอิรวดี อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง จึงจัดอยู่ในรายชื่อ CITES บัญชี ๑ ส่วนโลมาและวาฬชนิดอื่นๆ และฉลามวาฬ จัดอยู่ใน CITES บัญชี ๒
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ปรับปรุงสถานภาพของโลมาและวาฬที่พบในประเทศไทยตามเกณฑ์มาตรฐานของ IUCN Redlist ในช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามรายละเอียดในตารางภาคผนวก
- เต่าทะเล ๕ ชนิด ได้แก่ เต่าตนุ (Green turtle, *Chelonia mydas*), เต่ากระ (Hawksbill turtle, *Eretmochelys imbricata*), เต่าหญ้า (Olive ridley turtle, *Lepidochelys olivacea*) เต่ามะเฟือง (Leatherback turtle, *Dermochelys coriacea*) และ เต่าหัวค้อน (Loggerhead turtle, *Caretta caretta*)
- พะยูนมีเพียงชนิดเดียวคือ พะยูน (Dugong, *Dugong dugon*)
- กลุ่มโลมาและวาฬมี ๒๗ ชนิด แบ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ประจำถิ่นใกล้ฝั่งและกลุ่มที่มีการอพยพย้ายถิ่นระยะไกลซึ่งมักอาศัยบริเวณไกลฝั่ง ชนิดโลมาและวาฬที่มีการศึกษาในเชิงสถานภาพและการแพร่กระจายจำกัดอยู่ในกลุ่มประชากรใกล้ฝั่ง ๖ ชนิด ได้แก่ โลมาปากขวด (Indo-Pacific Bottlenose dolphin, *Tursiops aduncus*) โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (Finless porpoise, *Neophocaena phocaenoides*) โลมาหลังโหนก (Indo-Pacific Humpback dolphin, *Sousa chinensis*) โลมาอิรวดี (Irrawaddy dolphin, *Orcaella brevirostris*) วาฬบรูด้า (Bryde's whale, *Balaenoptera edeni*) และโอมูระ (Omura's whale, *Balaenoptera omurai*)

เต่าทะเล 5 ชนิด

พะยูน 1 ชนิด

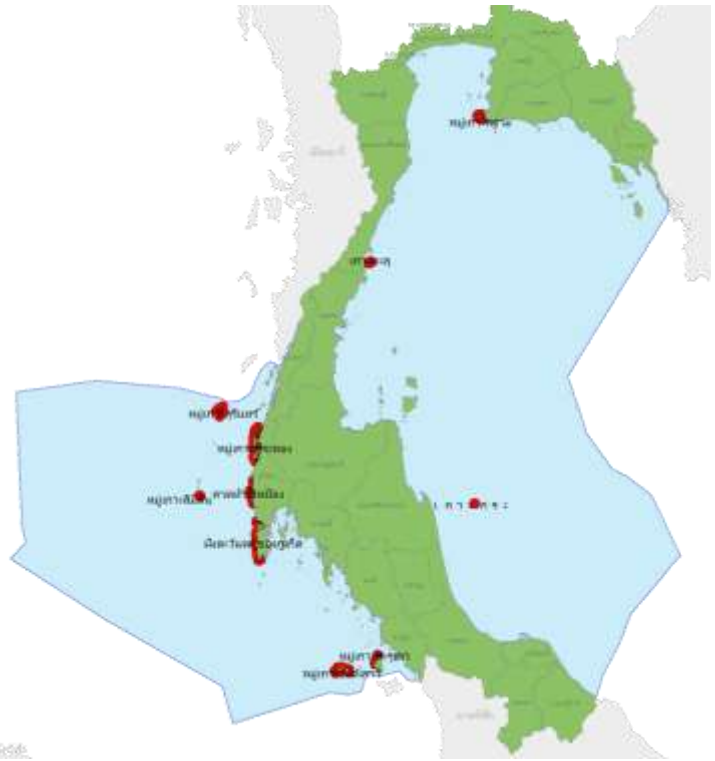

โลมาและปลาวาฬ
27 ชนิด

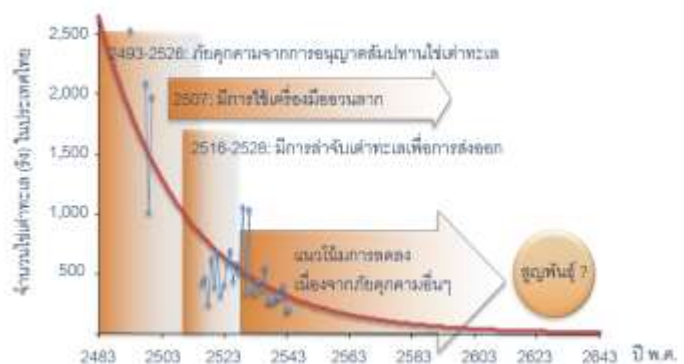
จำนวนและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรในธรรมชาติ

การวางไข่เต่าทะเลในธรรมชาติ

- แม้ว่าจะพบการแพร่กระจายของเต่าทะเลในประเทศไทยจำนวน ๕ ชนิด แต่พบการวางไข่ของเต่าทะเลเพียง ๔ ชนิด ได้แก่ เต่ามะเฟืองและเต่าหญ้า ซึ่งพบวางไข่เฉพาะชายหาดบนแผ่นดินใหญ่ของฝั่งตะวันตกของประเทศไทย สำหรับเต่าตนุและเต่ากระมักพบวางไข่บนชายหาดของเกาะต่างๆ ทั้งบริเวณอ่าวไทยและทะเลอันดามัน แหล่งวางไข่เต่าทะเลที่สำคัญมีเหลือเพียง ๑๐ แห่ง โดยมีแหล่งวางไข่ใหญ่ที่สุดที่บริเวณหมู่เกาะคราม รองลงมาเป็นหมู่เกาะสิมิลัน

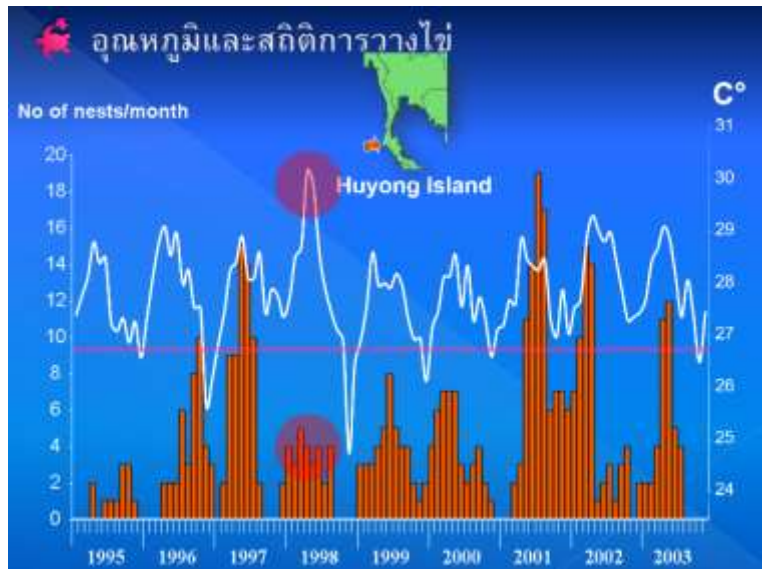
- แม้ว่าเต่าทะเลในประเทศไทยจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ปี ๒๕๓๕ แต่สถิติการลดลงของเต่าทะเลก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มีสาเหตุหลักจากการติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญ ปัญหาการลักลอบเก็บไข่เต่า พื้นที่วางไข่และหากินของเต่าทะเลที่ลดลงจากการพัฒนาการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่ง สถิติการวางไข่เต่าทะเลลดลงเหลือเพียง ๑ ใน ๕ ส่วน ภายในระยะเวลา ๖๐ ปี

- เต่าทะเลวางไข่ทุกๆ ๑-๓ ปี ในแต่ละฤดูกาลเต่าทะเลสามารถขึ้นวางไข่มากถึง ๑๐ ครั้ง ทุกๆ ๑๒ วัน โดยวางไข่ครั้งละเฉลี่ย ๑๐๐ ฟอง แม่เต่าทะเลจะเลือกชายหาดเพื่อการวางไข่ที่มีความมืด ไม่มีการเคลื่อนไหวจากกิจกรรมของมนุษย์ และมีชายหาดที่ปราศจากสิ่งกีดขวาง แม่เต่าจะเลือกวางไข่บริเวณเหนือระดับน้ำสูงสุด ระหว่างการวางไข่แม่เต่าทะเลจะผสมพันธุ์กับพ่อเต่าทะเลหลายตัวในบริเวณชายหาดที่จะวางไข่ ข้อมูลจากการติดตามด้วยเครื่องส่งสัญญาณดาวเทียมพบว่าพ่อแม่พันธุ์เต่าทะเลจะอยู่ในเขต ๖ กิโลเมตรจากชายหาดที่เป็นแหล่งวางไข่

- ภาวะโลกร้อนมีผลต่อการเลือกวางไข่และสัดส่วนเพศของเต่าทะเล อุณหภูมิที่สูงขึ้นมากจะทำให้สถิติการวางไข่ลดลงนอกจากนี้ยังทำให้สัดส่วนของลูกเต่าเพศเมียเพิ่มสูงขึ้นมีผลต่ออัตราการปฏิสนธิของไข่เต่าทะเล นอกจากนี้สภาวะโลกร้อนยังทำให้เกิดความผันแปรของสภาพภูมิอากาศ ความแปรปรวนและรุนแรงที่เพิ่มขึ้นของท้องทะเลก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะหาดที่เป็นแหล่งวางไข่ หรือระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้พื้นที่ชายหาดลดลง

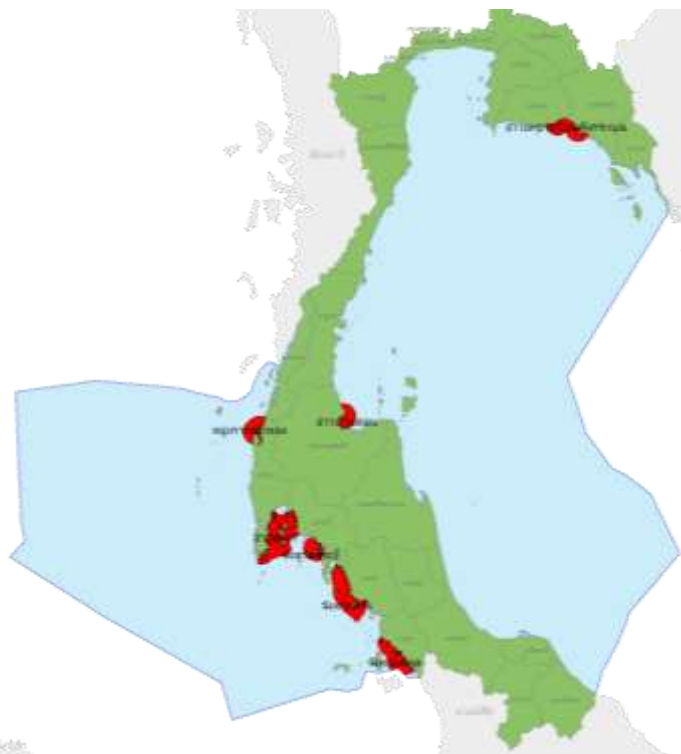
ตารางที่ ๑ สถิติการวางไข่เต่าทะเลและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง แบ่งตามพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานภายใต้ กรมทรัพยากรทางทะเล (ศวทอ, ศวทบ, ศวทก, ศวทล, ศวทม หมายถึง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง -อ่าวไทยตะวันออก, -อ่าวไทยตอนบน, -อ่าวไทยตอนกลาง, -อ่าวไทยตอนล่าง และ -ทะเลอันดามัน ตามลำดับ)

หน่วยงาน	แหล่งวางไข่	เต่าตนุ	เต่ากระ	เต่าหญ้า	เต่ามะเฟือง	รวม
ศวทอ	จังหวัดระยอง (เกาะเสม็ด เกาะ กูดี้ เกาะทะลุ เกาะ มันไฉน)	<๕ (แนวโน้ม คงที่)	<๕ (แนวโน้ม คงที่)	-	-	๑๐
	จังหวัดชลบุรี (เกาะ ครามและเกาะ ใกล้เคียง)	๑๗๓ (แนวโน้ม ลดลง)	๕๗ (แนวโน้ม คงที่)	-	-	๒๓๐
ศวทบ	ไม่พบการวางไข่	-	-	-	-	-
ศวทก	เกาะสมุย	๑	๖	-	-	๗
	เกาะกูด	-	๔	-	-	๔
	เกาะพะงัน	๓	-	-	-	๓
ศวทล	เกาะกระ	๓๐	-	-	-	๓๐
	อ่าวขนอม	๑	-	-	-	๑
ศวทม	หมู่เกาะสิมิลัน	๔๐	-	-	-	๔๐
	หมู่เกาะสุรินทร์	๓	-	-	-	๓
	ชายฝั่งตะวันตกของ ระนอง	-	-	-	-	-
	ชายฝั่งตะวันตกของ พังงา	๖	๑	๒	๑	๑๐

หน่วยงาน	แหล่งวางไข่	เต่าตนุ	เต่ากระ	เต่าหญ้า	เต่ามะเฟือง	รวม
	ชายฝั่งตะวันตกของ ภูเก็ต	-	-	-	๑	๑
	หมู่เกาะตะรุเตา	๔	-	-	-	๔
	หมู่เกาะอาดัง ราวี	๓๐	-	-	-	๓๐
	รวมจำนวนครั้งการวางไข่	๑๙๙	๑๒๖	๒	๒	๓๒๙
	ประมาณจำนวนพ่อแม่เต่าทะเล	๑๘๗	๑๕๘	๓	๘	๓๕๔

พะยูนในธรรมชาติ

- พบพะยูนแพร่กระจายอยู่ในบริเวณแหล่งหญ้าทะเลทั้งฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกของประเทศไทย การสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบพะยูนรวมประมาณ ๒๒๑ ตัว โดยพบว่าจังหวัดตรังเป็นแหล่งประชากรพะยูนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ตารางที่ ๒ จำนวนประชากรพะยูนในธรรมชาติ แบ่งตามพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานภายใต้กรมทรัพยากรทางทะเล (ศวทอ, ศวทบ, ศวทก, ศวทล, ศวทม หมายถึง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง -อ่าวไทยตะวันออก, -อ่าวไทยตอนบน, -อ่าวไทยตอนกลาง, -อ่าวไทยตอนล่าง และ -ทะเลอันดามัน ตามลำดับ)

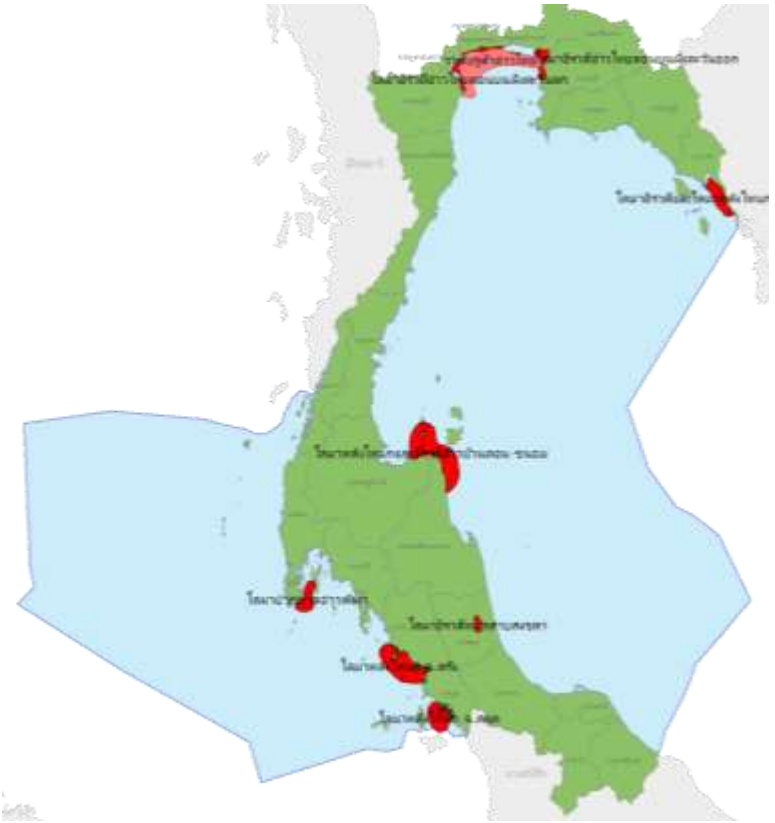
พื้นที่รับผิดชอบ	จังหวัด	จำนวน
ศวทอ	จังหวัดตรัง (หาดไม้รูดและเกาะกูด)	๕
	จังหวัดระยอง(ปากน้ำประแส)จันทบุรี-	๑๕
	จังหวัดชลบุรี (อ่าวสัตหีบ)	๕
ศวทบ	ไม่พบในพื้นที่อ่าวไทยตอนบน	๐

ศวทก	จังหวัดชุมพร (สวี-อ่าวทุ่งคา) ไม่พบในปัจจุบัน	๐
	จังหวัดสุราษฎร์ธานี(อ่าวพุมเรียง อ.ไชยา เกาะสมุย)	๕
ศวทล	จังหวัดปัตตานี (อ่าวปัตตานี) พบครั้งสุดท้ายปี ๔๕ อาจมีการอพยพย้ายถิ่นไปมาจากมาเลเซีย	๐
ศวทม	จังหวัดระนอง (หาดทรายดำ) และฝั่งตะวันตกของจังหวัดพังงา (เกาะพระทอง)	๕
	จังหวัดพังงา (เกาะพระทอง เกาะยาว อ่าวพังงา)	๑๐
	จังหวัดภูเก็ต (อ่าวป่าคลอก อ่าวตังเซ็น อ่าวฉลอง)	๒
	จังหวัดกระบี่ (เกาะศรีบอยา-เกาะปู)	๑๕
	จังหวัดตรัง (อ่าวเจ้าไหม เกาะมุกด์ เกาะลิบง เกาะสุกร)	๑๕๔
	จังหวัดสตูล (เกาะลิตี เกาะสาหร่าย)	๕
รวมจำนวนพะยูนในประเทศไทย ๒๒๑ ตัว		

โลมาและวาฬในธรรมชาติ

- ข้อมูลจากการเกยตื้นและการพบเห็นในธรรมชาติ พบโลมาและวาฬในประเทศไทยจำนวน ๒๗ ชนิด การศึกษาสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรโลมาและวาฬในธรรมชาติ ทำเฉพาะในกลุ่มประชากรจำถิ่นใกล้ฝั่ง ได้แก่ โลมาปากขวด (Indo-Pacific Bottlenose dolphin *Tursiops aduncus*) โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (Finless porpoise, *Neophocaena phocaenoides*) โลมาหลังโหนก (Finless porpoise, *Neophocaena phocaenoides*) โลมากลุ่มสตีเนลล่า (*Stenella* spp. ประกอบด้วยโลมาลายแถบ โลมาลายจุด และโลมากระโดด) โลมาอิรวดี (Irrwaddy dolphin, *Orcaella brevirostris*) และวาฬบรูด้า (Bryde's whale, *Balaenoptera edeni*)

- โลมาอิรวดีในทะเลสาบสงขลาเป็นกลุ่มประชากรโลมาอิรวดีเพียง ๑ ใน ๕ แห่งของโลกที่อาศัยอยู่ในน้ำจืด การสำรวจในปี พ.ศ.๒๕๕๙ พบเหลือน้อยกว่า ๒๐ ตัว ทำให้ประชากรโลมาอิรวดีในทะเลสาบสงขลามีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์อย่างยิ่ง

ตารางที่ ๓ จำนวนประชากรโลมาและวาฬในธรรมชาติ แบ่งตามพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานภายใต้กรมทรัพยากรทางทะเล (ศวทอ, ศวทบ, ศวทก, ศวทล, ศวทม หมายถึง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง -อ่าวไทยตะวันออก, -อ่าวไทยตอนบน, -อ่าวไทยตอนกลาง, -อ่าวไทยตอนล่าง และ -ทะเลอันดามัน ตามลำดับ)

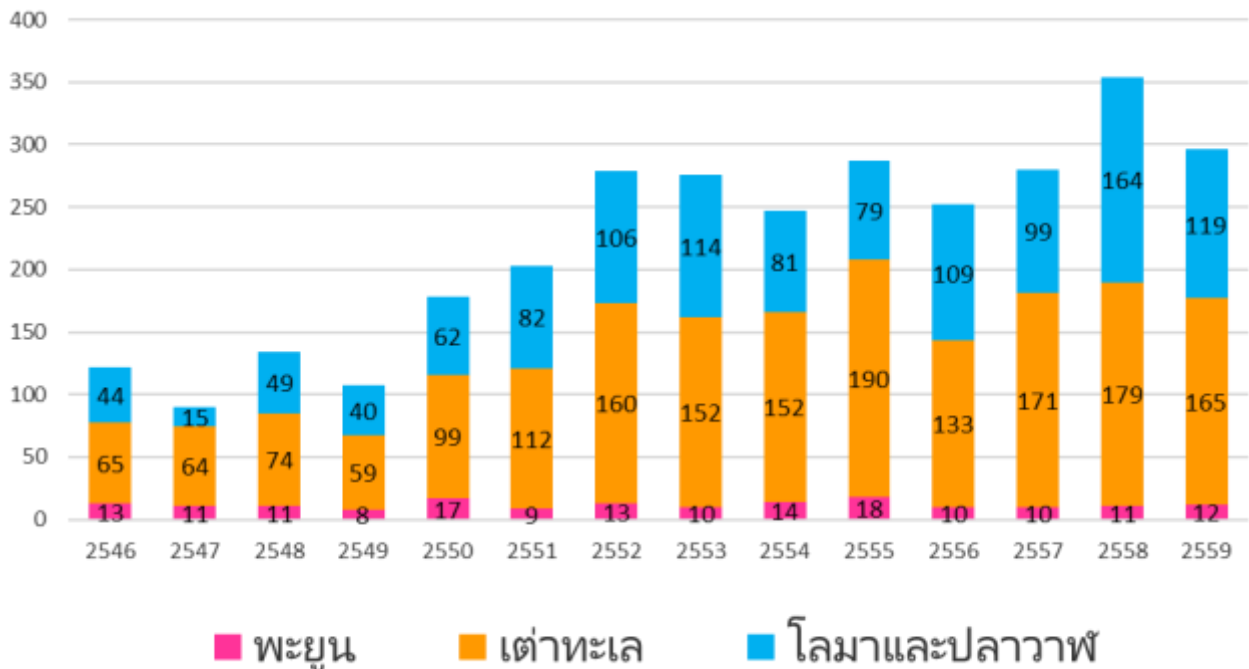
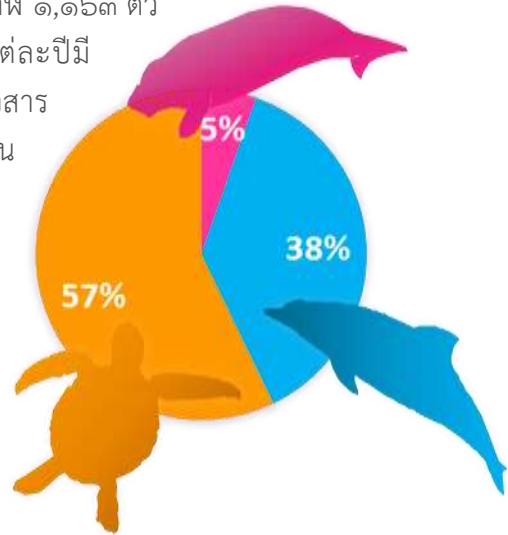
	ศวทบ	ศวทก	ศวทล	ศวทอ	ศวทม
โลมาปากขวด (Indo-Pacific Bottlenose dolphin <i>Tursiops aduncus</i>) รวม ๙๐ ตัว	๐	๑๕	๑๕	๒๐	๔๐
ไม่มีกลุ่มประชากรประจำถิ่นในพื้นที่มีซากเกยตื้น อาจมาจากพื้นที่ฝั่งตะวันออก	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก คือ ๑) เขกระโหลก ๒) เกาะสมุย พะงัน สุราษฎร์ธานี ๓) หลังสวน ชุมพร	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก คือ ๑) ปากแม่น้ำสะกอม สงขลา ๒) ขนอม นครศรีธรรมราช ๓) แก้วเส็ง สงขลา	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก คือ ๑) มาตาพุด ระยอง ชลบุรี ๒) อ่าวตราด ตราด	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๒ กลุ่มประชากรหลัก คือ ๑) มาตาพุด ระยอง ชลบุรี ๒) อ่าวตราด ตราด	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๒ กลุ่มประชากรหลัก ๑) ระนอง ๒) อ่าวพังงา
โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (Finless porpoise, <i>Neophocaena phocaenoides</i>) รวม ๓๗๐ ตัว	๑๒๐	๕๐	๕๐	๙๐	๑๒๐
ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก นับโดยตรง ๑) ตะวันออกของอ่าวไทยตอนใน ๒) ตะวันตกของอ่าวไทยตอนใน ๓) ก้นอ่าวไทยตอนใน	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก ๑) หัวหินถึงบางสะพาน ประจวบคีรีขันธ์ ๒) สวีถึงละแม ชุมพร ๓) อ.ไชยา สุราษฎร์ธานี	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก ๑) ขนอมถึงปากพนัง นครศรีธรรมราช ๒) ท่าศาลา นครศรีธรรมราช ๓) ปากแม่น้ำปัตตานี ปัตตานี	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๒ กลุ่มประชากรหลัก ๑) ชลบุรี ระยอง จำนวนประมาณ ๓๐ ตัว ๒) จันทบุรีตราด-จำนวนประมาณ ๖๐ ตัว	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี ๕ กลุ่มประชากรหลัก ๑) เกาะสาหร่าย จำนวนประมาณ ๕๐ ตัว ๒) ระนอง จำนวนประมาณ ๑๐ ตัว ๓) ตรัง จำนวนประมาณ ๒๐ ตัว ๔) อ่าวพังงา ตอนใน จำนวนประมาณ ๒๐ ตัว ๕) กระบี่ จำนวนประมาณ ๒๐ ตัว	

	ศวทบ	ศวทก	ศวทล	ศวทอ	ศวทม
โลมาหลังโหนด (Indo-Pacific Humpback dolphin, <i>Sousa chinensis</i>) รวม ๔๓๓ ตัว	๕ ประเมินโดยใช้ภาพถ่าย มี ๑กลุ่ม ประชากรหลัก ได้แก่ ๑) ปากแม่น้ำแม่กลอง สมุทรสงคราม ถึงบางตะบูน เพชรบุรี	๑๘๐ ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่ มี ๓ กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ ๑) เพชรบุรี หัวหิน-ปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ๒) เมืองชุมพร-อ.สวี ๓) ดอนสัก หมู่เกาะอ่างทอง และบางส่วนของขนอม	๔๓ ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่ การประมาณจำนวนโดยตรง และการสัมภาษณ์ มี ๗ กลุ่มประชากรหลัก ๑) ขนอม นครศรีธรรมราช จำนวนประมาณ ๘ ตัว ๒) ปากนคร นครศรีธรรมราช จำนวนประมาณ ๑๐ ตัว ๓) ระโนด สงขลา จำนวนประมาณ ๕ ตัว ๔) ปากทะเลสาบสงขลา สงขลา จำนวนประมาณ ๗ ตัว ๖) ปากแม่น้ำสะกอม เทพา สงขลา จำนวนประมาณ ๘ ตัว ๗) ปากแม่น้ำปัตตานี ปัตตานี ๕ ตัว	๒๕ ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่ การประมาณจำนวนโดยตรง และการสัมภาษณ์ มี ๒ กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ ๑) จันทบุรีถึงตราด จำนวนประมาณ ๒๐ ตัว ๒) ชลบุรีถึงระยอง จำนวนประมาณ ๕ ตัว	๑๘๐ ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่ การประมาณจำนวนโดยตรง และการสัมภาษณ์ มี ๒ กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ ๑) ระนอง จำนวนประมาณ ๓๐ ตัว ๒) พระทอง จำนวนประมาณ ๑๕ ตัว ๓) กระบี่ จำนวนประมาณ ๑๕ ตัว ๔) ตรัง จำนวนประมาณ ๗๐ ตัว ๕) เกาะสาหร่าย เกาะปูด จำนวนประมาณ ๕๐ ตัว
โลมากุ่มสติเนลลา (<i>Stenella spp.</i>) รวม ๒๐๐ ตัว	๐ ไม่พบการแพร่กระจายของโลมากุ่มนี้	๐ ไม่พบการแพร่กระจายของโลมากุ่มนี้	๐ ไม่พบการแพร่กระจายของโลมากุ่มนี้	๐ ไม่พบการแพร่กระจายของโลมากุ่มนี้	๒๐๐ ประมาณจากการสัมภาษณ์และสถิติการเกยตื้น พบบริเวณอ่าวพังงาตอนนอก ฝั่งตะวันตกของภูเก็ต และพังงา
โลมาอิรวดี (Irrwaddy dolphin, <i>Orcaella brevirostris</i>) รวม ๕๓๔ ตัว	๒๐๐ ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ประชากรหลัก ได้แก่ ๑) บางปะกง ๒) ท่า	๓๐ ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประชากรหลัก ได้แก่ ๑) ละแม ชุมพร ๒)	๔๕ ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ประชากรหลัก ๑) ขนอม นครศรีธรรมราช ๒๐ ตัว ๒) ปากน้ำ	๑๗๔ ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประชากรหลัก ๑) ตราด จันทบุรี ๑๕๔ ตัว ๒) ชลบุรี ๒๐ ตัว	๘๕ ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม ประชากรหลัก ๑) อ่าวตະเสะ ตรัง ๔๐ ตัว ๒) เกาะสาหร่าย สตูล

	ศวทบ	ศวทก	ศวทล	ศวทอ	ศวทม
	จีน ๓) แม่กลอง บาง ตะบูน	ดอนสัก สุราษฎร์ธานี	นครศรีธรรมราช ๕ ตัว ๓) ทะเลสาบ สงขลา ๒๐ ตัว		๓๐ ตัว ๓) อ่าวกระบี่ ๕ ตัว ๔) สุขสำราญ ระนอง ๑๐ ตัว
วาฬบรูด้า (Bryde's whale, <i>Balaenoptera edeni</i>)	๖๐	กลุ่มประชากร ร่วมกับที่พบอ่าว ไทยตอนบน	กลุ่มประชากร ร่วมกับที่พบอ่าว ไทยตอนบน	กลุ่มประชากร ร่วมกับที่พบอ่าว ไทยตอนบน	๕
รวม ๖๕ ตัว	นับจำนวนโดยใช้ เทคนิค Photo ID พบระหว่างช่วงเดือน มีนาคม-ธันวาคม	ประมาณจากข้อมูล การแจ้งพบเห็น พบ บริเวณปราณบุรี- สามร้อยยอด กุยบุรี- บางสะพานน้อย ประจวบคีรีขันธ์ เกาะจระเข้ เกาะง่าม ใหญ่ เกาะมัตรา อ่าวสวีชุมพร และ บริเวณเกาะเต่า หมู่ เกาะอ่างทอง สุ ราษฎร์ธานี	ประมาณข้อมูลจาก การแจ้งพบ ในพื้นที่ จังหวัด นครศรีธรรมราชถึง จังหวัดนราธิวาส	เกยตื้นเกาะช้าง จันทบุรี พบเกยตื้นมี ชีวิต	ประมาณข้อมูลจาก การแจ้งพบ บริเวณ ชายฝั่งตะวันตกของ จังหวัดพังงา เกาะ ราชา ภูเก็ต
รวม	๓๕๕	๒๘๘	๑๕๘	๓๐๙	๖๗๒
รวมจำนวนสัตว์ทะเลหายากกลุ่มโลมาและวาฬ ๑,๗๔๒ ตัว					

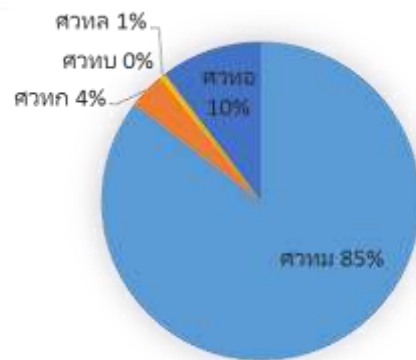
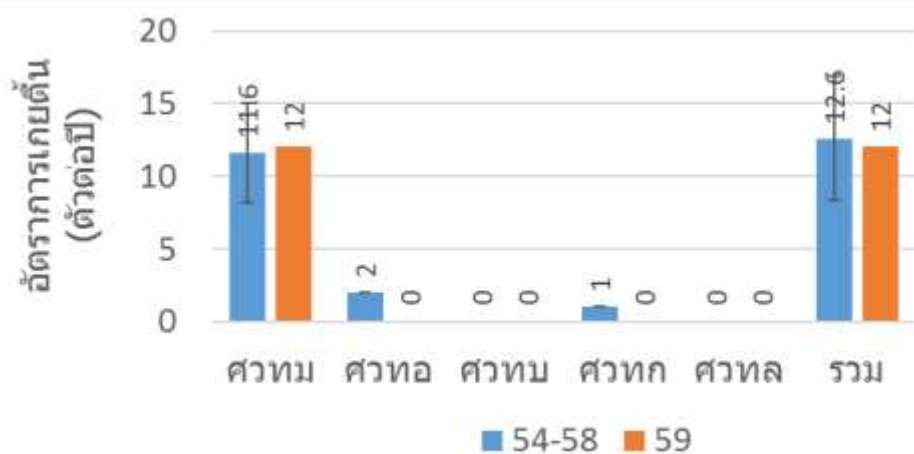
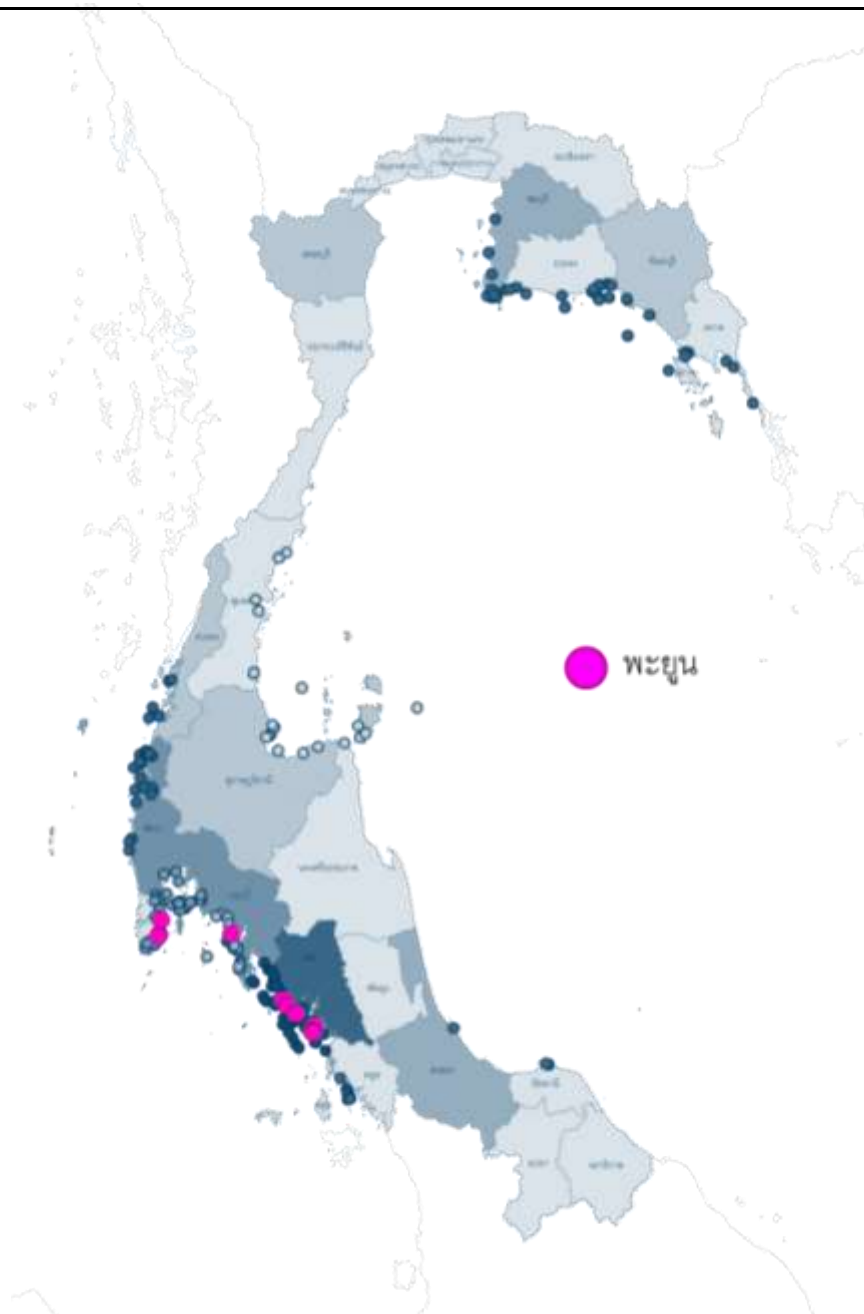
สถิติการเกยตื้น

- สถิติการเกยตื้นสัตว์ทะเลหายากในช่วง ๑๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๙) พบสัตว์ทะเลหายากเกยตื้นรวม ๓,๑๐๕ ตัว คิดเป็นค่าเฉลี่ยปีละ ๑๙๐ ± ๑๑๒ ตัว ในจำนวนนี้ประกอบด้วยเต่าทะเล ๑,๗๗๕ ตัว คิดเป็น ๕๗% โลมาและวาฬ ๑,๑๖๓ ตัว คิดเป็น ๓๘% และพะยูน ๑๖๗ ตัว คิดเป็น ๕% โดยในแต่ละปีมีแนวโน้มของการเกยตื้นเพิ่มสูงขึ้นทั้งนี้เป็นการแจ้งข่าวสารการเกยตื้นที่สะดวกและความตระหนักในการรับรู้ของชุมชนชายฝั่งที่เพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยการเกยตื้นต่อปีของเต่าทะเล โลมาวาฬ และพะยูน เท่ากับ ๑๒๗ ± ๗๕ , ๘๓ ± ๖๒ , และ ๑๒ ± ๕ ตัวต่อปี ตามลำดับ

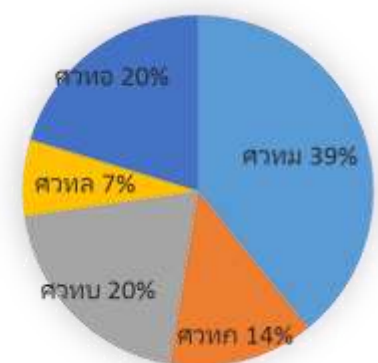
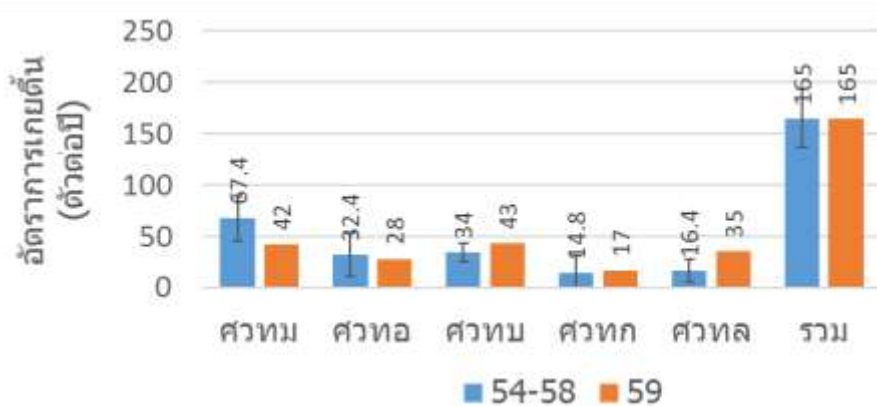
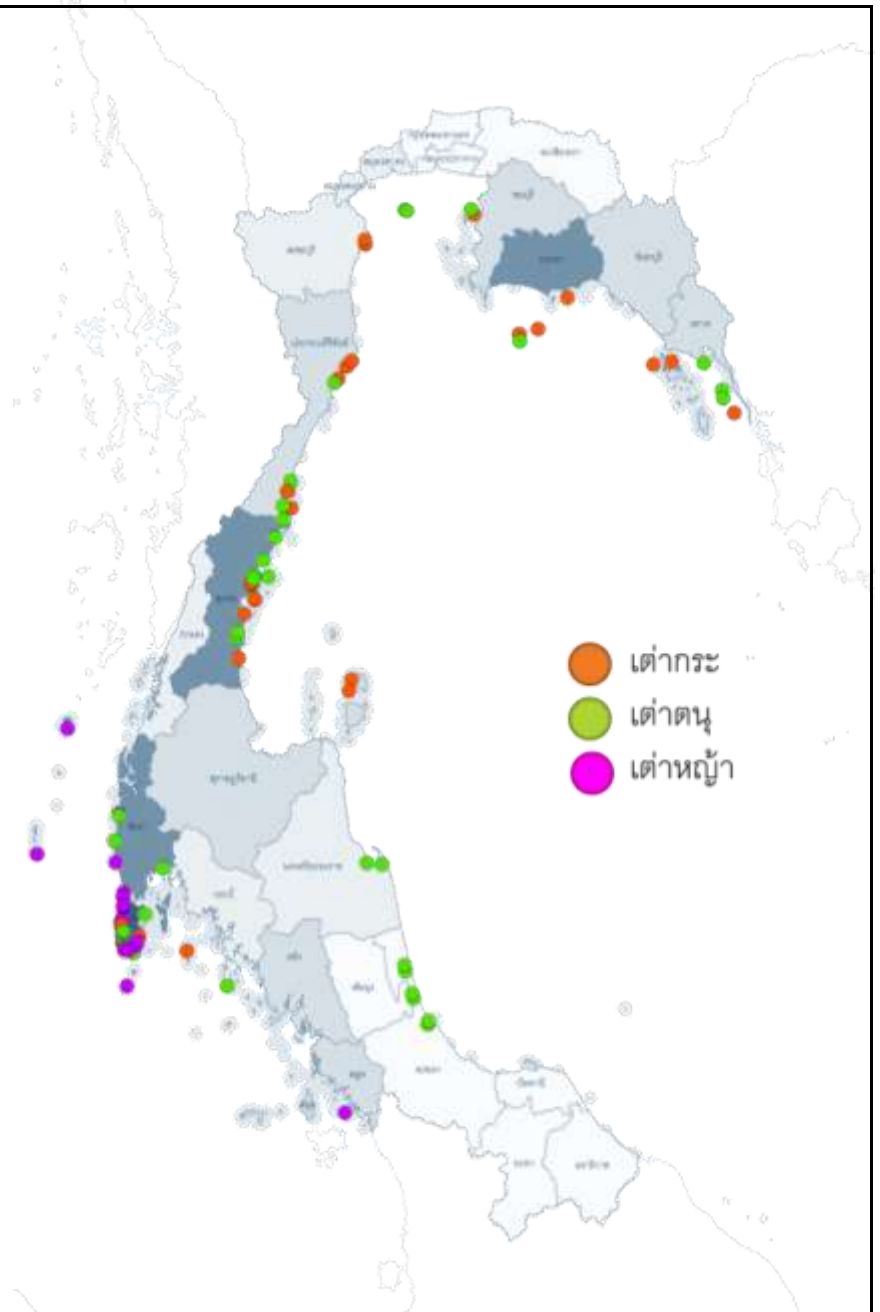
พะยูน

- พ.ศ. 2559 มีการเกยตื้นรวม 12 ตัว เป็นการเกยตื้นในฝั่งทะเลอันดามันทั้งหมด
- เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2554-2558 ค่าเฉลี่ย 12.2 ± 4.3 ตัวต่อปี) พบว่าสถิติการเกยตื้นในปี พ.ศ.2559 ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการเกยตื้นของพะยูนค่อนข้างคงที่
- เมื่อพิจารณาข้อมูลการเกยตื้นระหว่างปี พ.ศ.2546-2559 พบว่าพะยูนร้อยละ 85 เกยตื้นในพื้นที่ความรับผิดชอบของ ศวทม. รองลงมาเป็น ศวทอ (ร้อยละ 10) ศวทก (ร้อยละ 4) และ ศวทล (ร้อยละ 1)

เต่าทะเล

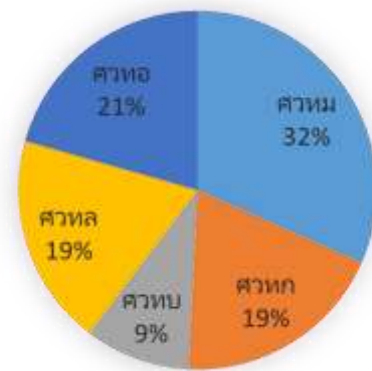
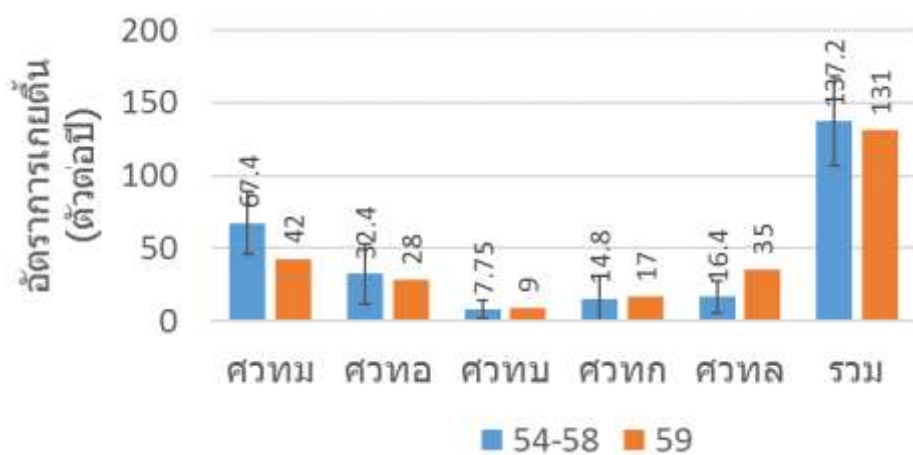
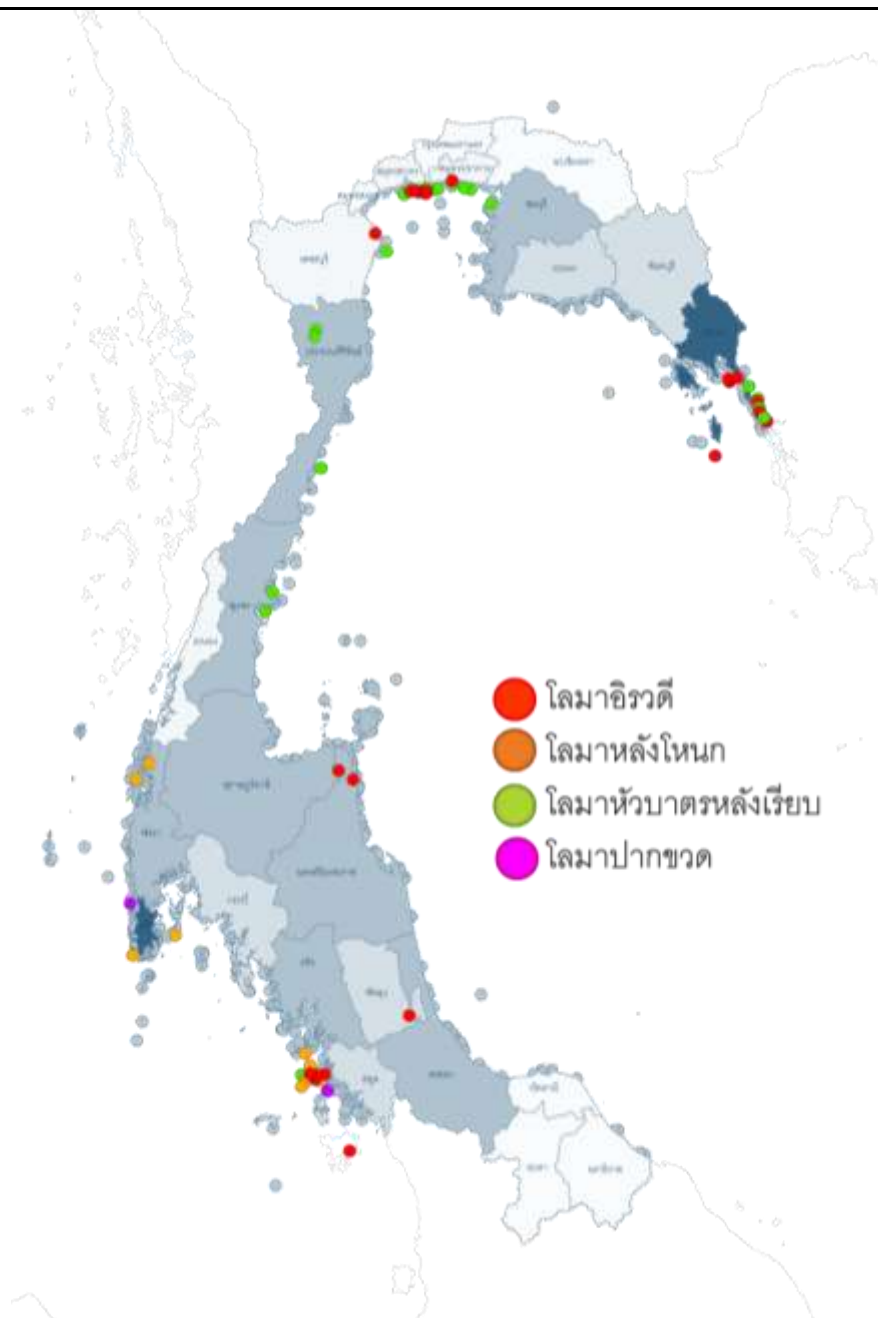
- พ.ศ. 2559 มีการเกยตื้นรวม 165 ตัว เป็นการเกยตื้นในอ่าวไทย 123 ตัว และ ฝั่งทะเลอันดามัน 42 ตัว
- เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2554-2558 ค่าเฉลี่ย 165.0 ± 28.1 ตัวต่อปี) พบว่าสถิติการเกยตื้นในปี พ.ศ.2559 (165 ตัว) มีค่าไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
- เมื่อพิจารณาข้อมูลการเกยตื้นระหว่างปี พ.ศ.2546-2559 พบว่าเต่าทะเลร้อยละ 39 เกยตื้นในพื้นที่ความรับผิดชอบของ ศวทม. รองลงมาเป็น ศวทอ (ร้อยละ 20) เท่ากับการเกยตื้นของ ศวทบ (ร้อยละ 20) ในขณะที่การเกยตื้นของ ศวทค และ ศวทล มีค่าร้อยละ 14 และ 7 ตามลำดับ

โลมาและวาฬ

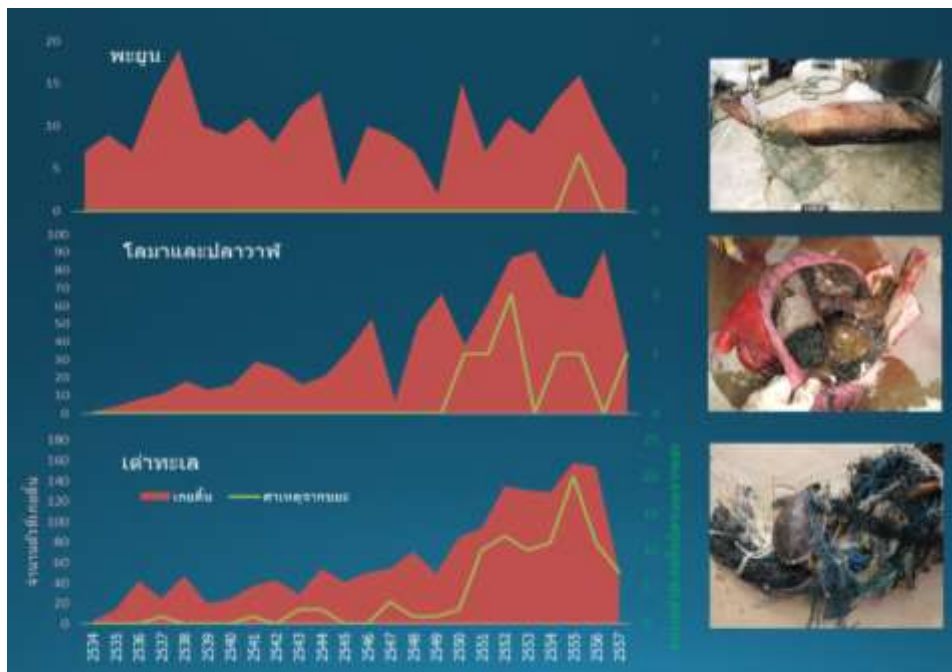
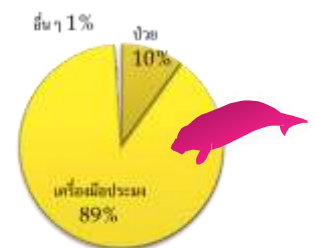
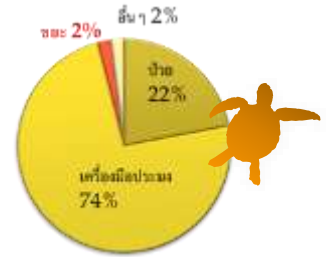
- พ.ศ. 2559 มีการเกยตื้นรวม 119 ตัว เป็นการเกยตื้นในอ่าวไทย 101 ตัว และ ฝั่งทะเลอันดามัน 18 ตัว
- เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ.2554-2558 ค่าเฉลี่ย 100.2 ± 51.2 ตัวต่อปี) พบว่าสถิติการเกยตื้นในปี พ.ศ.2559 (119 ตัว) มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ย แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการเกยตื้นของโลมาและวาฬค่อนข้างคงที่
- เมื่อพิจารณาข้อมูลการเกยตื้นระหว่างปี พ.ศ.2546-2559 พบว่าโลมาและวาฬ ร้อยละ 32 เกยตื้นในพื้นที่ความรับผิดชอบของ ศวทม. รองลงมาเป็น ศวทอ (ร้อยละ 21) ในขณะที่การเกยตื้นของ ศวทล และ ศวทม มีค่าร้อยละ 19 เท่ากัน ที่ ศวทบ มีการเกยตื้นร้อยละ 9

สาเหตุการเกยตื้น

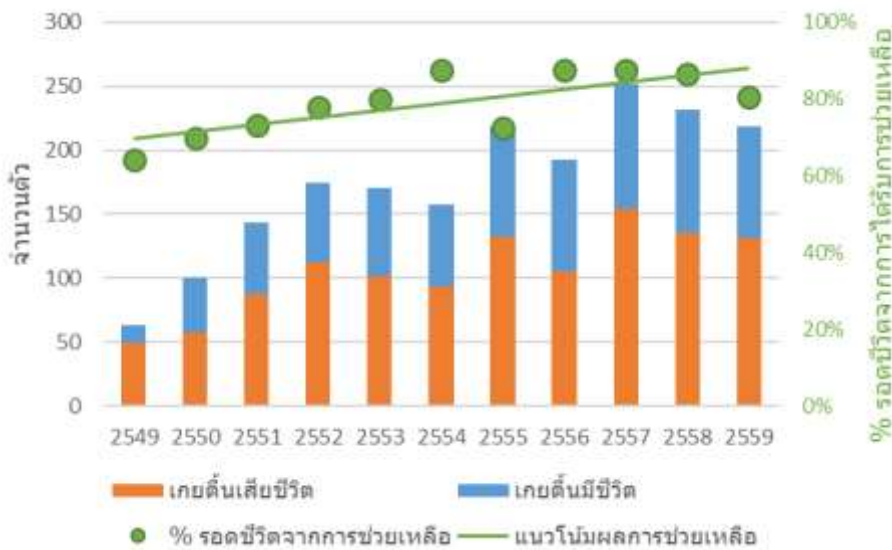
- ลักษณะการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายากส่วนใหญ่จะเสียชีวิตมาแล้วเมื่อได้รับแจ้งการเกยตื้นโดยเฉพาะในกลุ่มของพะยูน โลมาและวาฬ โดยมีสัดส่วนของการเกยตื้นแบบเป็นซาก ๘๓% และ ๖๕% ตามลำดับ ในขณะที่เต่าทะเลมีสัดส่วนของการเกยตื้นแบบมีชีวิตใกล้เคียงกับเสียชีวิต
- สาเหตุของการเกยตื้นสำหรับเต่าทะเลและพะยูนส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ ๗๔-๘๘) เกิดจากเครื่องมือประมง โดยเฉพาะเครื่องมือประมงชายฝั่งได้แก่อวนลอยตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง ในขณะที่โลมาและวาฬมีสาเหตุการเกยตื้นส่วนใหญ่จากการป่วยตามธรรมชาติ (ประมาณร้อยละ ๖๓) โดยพบการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจมากที่สุด
- ขยะเป็นสาเหตุการเกยตื้นซึ่งมีแนวโน้มของปัญหาเพิ่มขึ้นทุกปี ค่าเฉลี่ยของเต่าทะเลและโลมาที่กินขยะและเข้าไปสะสมอยู่ในระบบทางเดินอาหารมีร้อยละ ๒-๓ แต่หากนับจำนวนของการเกยตื้นที่มีขยะทะเลเกี่ยวพันภายนอก โดยเฉพาะขยะจำพวกอวน ซึ่งพบมากในเต่าทะเลจะมีเปอร์เซ็นต์การเกยตื้นจากสาเหตุขยะสูงถึง ๒๐-๔๐%

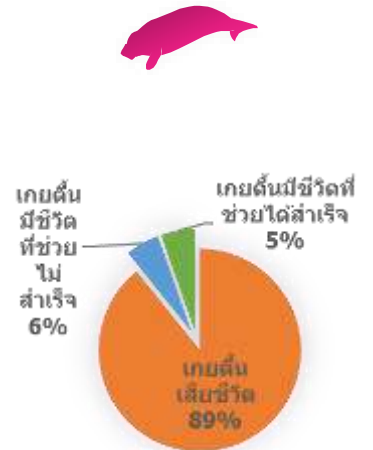
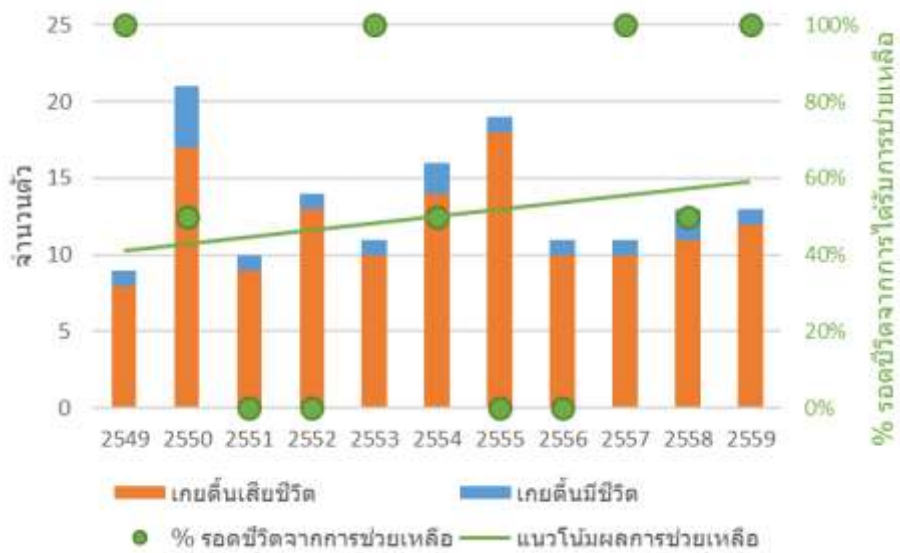
ผลการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากเกยตื้น

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากเกยตื้นโดยมีการจัดตั้งศูนย์ช่วยชีวิตสัตว์ทะเลหายาก ซึ่งมีบุคลากรด้านสัตวแพทย์ นักวิชาการทางทะเล และอุปกรณ์ทางการแพทย์ จำนวน ๕ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งหมดของประเทศไทย การทำงานช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากยังเป็นการทำงานร่วมกับเครือข่ายทางทะเลและชายฝั่งซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตรการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายาก มีจำนวนอาสาสมัครมากกว่า ๕๐๐ คน

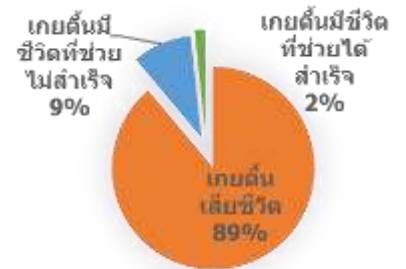
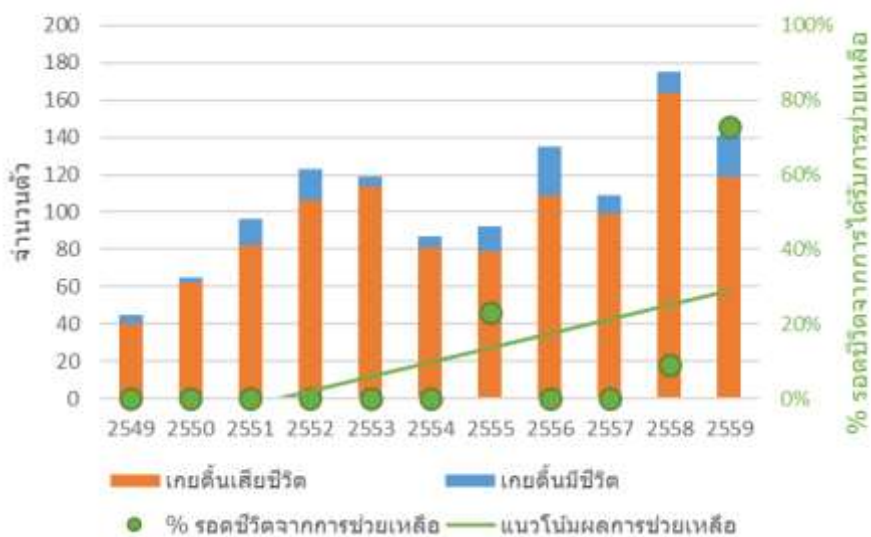
- **กลุ่มเต่าทะเล** ข้อมูลการช่วยเหลือเต่าทะเลระหว่างปี พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๑๑ ปี พบว่าเต่าทะเลที่เกยตื้นส่วนใหญ่มีการเสียชีวิตมาก่อนแล้ว (๖๐%) เต่าทะเลที่มีชีวิตขณะเกยตื้นเมื่อได้รับการช่วยเหลือและอนุบาลในสถานพักฟื้นของหน่วยงานภายใต้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีอัตราการรอดชีวิตเฉลี่ย ๘๐% โดยผลสำเร็จในการช่วยเหลือมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามระยะเวลา

- **พะยูน** ข้อมูลการช่วยเหลือพะยูนระหว่างปี พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๑๑ ปี พบว่าพะยูนที่เกยตื้นส่วนใหญ่มีการเสียชีวิตมาก่อนแล้ว (๘๙%) พะยูนที่มีชีวิตขณะเกยตื้นเมื่อได้รับการช่วยเหลือและอนุบาลในสถานพักฟื้นของหน่วยงานภายใต้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีอัตราการรอดชีวิตเฉลี่ย ๔๕% โดยผลสำเร็จในการช่วยเหลือมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามระยะเวลา

- **กลุ่มโลมาและวาฬ** ข้อมูลการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากกลุ่มโลมาและวาฬระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๑๑ ปี พบว่าโลมาและวาฬที่เกยตื้นส่วนใหญ่มีการเสียชีวิตมาก่อนแล้ว (๘๙%) ความสำเร็จในการช่วยเหลือโลมาและวาฬยังมีค่อนข้างต่ำ เนื่องจากโลมาและวาฬที่เกยตื้นส่วนใหญ่มีอาการป่วยที่ค่อนข้างรุนแรง โลมาและวาฬที่สามารถช่วยเหลือได้สำเร็จมักเป็นกรณีของการเกยตื้นจากการนำทางผิดพลาด เช่นกรณีการช่วยโลมาอิรวดีที่จำนวนมากกว่า ๑๖ ตัว ที่ว่ายน้ำเข้ามาบริเวณแนวไม้ไผ่ที่ติดตั้งเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ความสำเร็จในการช่วยเหลือมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามระยะเวลา

ภาคผนวก

สถานภาพการถูกคุกคามของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย

	ชื่อ	พรบ.๒๕๓๕	สผ.	IUCN	CITES	CMS
Dugongidae						
๑	พะยูน (<i>Dugong, Dugong dugon</i>)	สงวน	CR (๒๐๐๕); CR (๒๐๑๕)	VU (Unknown)	I	-
Balaenopteridae						
๒	วาฬสีน้ำเงิน (<i>Blue whale, Balaenoptera musculus</i>)		EN (๒๐๑๕)	EN (Increasing)	I	I (๑๙๗๙)
๓	วาฬบรูด้า (<i>Bryde's whale, Balaenoptera edeni</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); EN (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	I	I (๒๐๐๒); II (๒๐๐๒)
๔	วาฬฟิน (<i>Fin whale, Balaenoptera physalus</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); EN (๒๐๑๕)	EN (Unknown)	I	I (๒๐๐๒); II (๒๐๐๒)
๕	วาฬโอมูระ (<i>Omura's whale, Balaenoptera omurai</i>)		EN (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	I	-
๖	วาฬหลังค่อม (<i>Humpback whale, Megaptera novaeangliae</i>)		LC (๒๐๑๕)	LC (Increasing)	I	I (๑๙๗๙)
Delphinidae						
๗	วาฬเพชรฆาตดำ (<i>False killer whale, Pseudorca crassidens</i>)	คุ้มครอง	VU (๒๐๐๕); LC (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	II	-
๘	โลมาริสโซ (<i>Risso's dolphin, Grampus griseus</i>)		LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	-	II (๑๙๘๘)
๙	วาฬนาร์รองครีบสั้น (<i>Short-finned pilot whale, Globicephala macrorhynchus</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	-	-
๑๐	โลมาปากฟราเซอร์ (<i>Fraser's dolphin, Lagenodelphis hosei</i>)	คุ้มครอง	LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	-	II (๑๙๗๙)
๑๑	โลมาปากยาว (<i>Long-beaked common dolphin, Delphinus capensis</i>)	-	DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	-	-

	ชื่อ	พรบ.๒๕๓๕	สผ.	IUCN	CITES	CMS
๑๒	วาฬเพชฌฆาตเล็ก (Pygmy killer whale, <i>Feresa attenuata</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	II	-
๑๓	วาฬเพชฌฆาต (Killer whale, <i>Orcinus orca</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	II	II (๑๙๙๑)
๑๔	วาฬหัวแตงโม (Melon-headed whale, <i>Peponocephala electra</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	II	-
๑๕	โลมาลายจุด (Pantropical Spotted dolphin, <i>Stenella attenuata</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	-	II (๑๙๙๙)
๑๖	โลมาฟันห่าง (Rough-toothed dolphin, <i>Steno bredanensis</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	-	-
๑๗	โลมาหลังโหนก (Indo-Pacific Humpback dolphin, <i>Sousa chinensis</i>)	คุ้มครอง	VU (๒๐๐๕); EN (๒๐๑๕)	NT (Decreasing)	I	II (๑๙๙๑)
๑๘	โลมาลายแถบ (Striped dolphin, <i>Stenella coeruleoalba</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	-	II (๒๐๐๑)
๑๙	โลมากระโดด (Spinner dolphin, <i>Stenella longirostris</i>)	คุ้มครอง	VU (๒๐๐๕); DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	-	II (๑๙๙๙)
๒๐	โลมาปากขวด (Indo-Pacific Bottlenose dolphin Coastal Form, <i>Tursiops aduncus</i>)	คุ้มครอง	VU (๒๐๐๕); EN (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	-	II (๑๙๗๙)
๒๑	โลมาอิรวดี (Irrwaddy dolphin, <i>Orcaella brevirostris</i>)	คุ้มครอง	CR (๒๐๐๕); EN for Songkhla Lake and VU for coastal populations (๒๐๑๕)	VU (Decreasing)	I	I (๒๐๐๙); II (๑๙๙๑)
Kogiidae						
๒๒	วาฬหัวทุยแคระ (Dwarf sperm whale, <i>Kogia sima</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	II	-
๒๓	วาฬหัวทุยเล็ก (Pygmy sperm whale, <i>Kogia breviceps</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	II	-

ชื่อ	พรบ.๒๕๓๕	สผ.	IUCN	CITES	CMS
Phocoenidae					
๒๔	โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (Finless porpoise, <i>Neophocaena phocaenoides</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕); EN (๒๐๑๕)	VU (Unknown)	I II (๑๙๗๙)
Physeteridae					
๒๕	วาฬหัวทุย (Sperm whale, <i>Physeter macrocephalus</i>)	คุ้มครอง	EN (๒๐๐๕)	VU (Unknown)	I I (๒๐๐๒); II (๒๐๐๒)
Ziphiidae					
๒๖	วาฬเบลนวิลล์ (Blainville's beaked whale, <i>Mesoplodon densirostris</i>)		DD (๒๐๑๕)	DD (Unknown)	- -
๒๗	วาฬคูเวียร์ (Cuvier's beaked whale, <i>Ziphius cavirostris</i>)	คุ้มครอง	LC (๒๐๑๕)	LC (Unknown)	I -
๒๘	วาฬฟันสองซี่ (Ginkgo-toothed beaked whale, <i>Mesoplodon ginkgodens</i>)	คุ้มครอง	DD (๒๐๐๕)	DD (Unknown)	II -

หมายเหตุ: ๑) DD = Data Deficiency, LC = Least concern, VU = Vulnerable, EN = Endangered, CR = Critically Endangered

๒) I = Appendix I, II = Appendix II, (xxxx) = ปี ค.ศ.

๓) (Unknown), (Decreasing) และ (Increasing) หมายถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง "ไม่ทราบ", "ลดลง", และ "เพิ่มขึ้น"

๔) พรบ.๒๕๓๕=พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕, สผ.=สำนักงานแผนและนโยบายแห่งชาติ, CITES=Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CMS = Convention of Migratory Species, IUCN=International Union for Conservation of Nature